

موضوع شناسی تربیتی

آشنایی با برنامه ریزی مدیران فرهنگی
و مربیان تربیتی و روحانیون

سید محمد صادق آرمان

www.ketab.ir

موضوع‌شناسی تربیتی

| سرشناسه: صادقی آرمان، سید محمد، ۱۳۵۸ - | عنوان و نام پدیدآور:
موضوع‌شناسی تربیتی: کتابی جهت برنامه‌ریزی مدیران فرهنگی و مربیان تربیتی و
روحانیون/سیدمحمد صادقی آرمان: ویراستار حسین صادقی فرد. | مشخصات نشر:
قم: انتشارات شهید کاظمی، ۱۴۰۰. | مشخصات ظاهری: ۳۰۸ ص. ۱۴/۵۰×۲۱ س.م.
| شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۵-۱۱۲-۵ | وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا | یادداشت:
کتابنامه. | موضوع: خامنه‌ای، سیدعلی، رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - --
دیدگاه درباره تربیت اخلاقی | موضوع: Khamene'i, Sayyed Ali, Leader of IRI --
Views on moral education | موضوع: خامنه‌ای، سید علی، رهبر جمهوری اسلامی
ایران، ۱۳۱۸ - -- دیدگاه درباره طلاب | موضوع: Khamene'i, Sayyed Ali Leader --
Views on Islamic seminarians | موضوع: خامنه‌ای، سید علی،
رهبر جمهوری اسلامی ایران، ۱۳۱۸ - -- پیام‌ها و سخنرانی‌ها | موضوع: Khamene'i, Sayyed Ali, Leader of IRI, 1318 --
Messages and speech | موضوع: تربیت
اخلاقی | Moral education | طلاب - اخلاق حرفه‌ای | * -- Islamic seminarians
Professional ethics | رده‌بندی کنگره: DSR ۱۶۸۲ | رده‌بندی دیویی: ۹۵۵/۰۸۴۴
| شماره کتابشناسی ملی: ۸۶۶۹۰۳۰ | اطلاعات کور: کتابشناسی: فیبا |

| به کوشش: سیدمحمد صادقی آرمان | ویراستار: حسین صادقی فرد | طراح
جلد: الف. اکبرزاده | ناشر: شهید کاظمی | نوبت چاپ: اول / بهار ۱۴۰۱ | شمارگان:
۱۰۰۰ نسخه | قیمت: ۹۵,۰۰۰ تومان | شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۲۸۵-۱۱۲-۵
| مدیرت هنری و آماده‌سازی: مؤسسه شهید کاظمی |

| تمامی حقوق برای نشر شهید کاظمی محفوظ است |

| دفتر مرکزی نشر و پخش: قم، خیابان معلم، مجتمع ناشران، طبقه اول، فروشگاه ۱۳۱ |

| شماره تماس: ۰۲۵-۳۷۸۳۰۸۴۴-۶ |

| سامانه پیام کوتاه: ۳۰۰۰۱۴۱۴۳۱ | www.manvaketab.ir

@nashreshahidkazemi

باشگاه
مخاطبان

فهرست

مقدمه.....	۱۱
------------	----

مباحث تنوریک

تعریف نیاز.....	۱۵
تبیین ابعاد مفهوم نیازسنجی.....	۱۶
انواع نیازها.....	۱۷
تکنیک‌های نیازسنجی.....	۱۷
توافق محور.....	۱۷
تکنیک اول.....	۱۷
تکنیک دوم.....	۱۸
تکنیک سوم.....	۱۸
مسئله محور، مشکل محور.....	۱۹
تکنیک رویداد مهم.....	۱۹
تکنیک درخت خطا.....	۱۹
تکنیک آزمون وظایف کلیدی.....	۲۰
تکنیک تجزیه و تحلیل رده صنفی.....	۲۰

۲۰	ابزارهای نیازسنجی جامعه هدف
۲۱	مصاحبه با افراد کلیدی مطلع
۲۱	مصاحبه گروهی
۲۱	مصاحبه جمعی
۲۲	مشاهده مستقیم
۲۲	کنترل آماری و شاخص‌ها
۲۳	بررسی آگاهی نگرش و عملکرد (KAP)
۲۳	وجود یک مسئله ویژه
۲۳	وقایع بحرانی
۲۴	بروز شکایت و انتقاد
۲۴	مناسبت خاص
۲۴	طبقه‌بندی نیازها
۲۴	نیازهای صنفی و فیزی
۲۵	طبقه‌بندی نیازها
۲۶	نیازهای فراکنشی و واکنشی
۲۶	طبقه‌بندی‌های دیگر
۲۶	اصول نیازسنجی
۲۶	اصل تداوم
۲۷	اصل جامعیت
۲۷	اصل مشارکت
۲۷	اصل عینیت و اعتبار
۲۷	اصل واقع‌بینی
۲۷	اصل رعایت ملاحظات فرهنگی
۲۷	انواع نیازسنجی
۲۸	حوزه‌های اصلی نیازسنجی
۲۸	شناسایی موضوعات اخلاقی مرتبط با طلاب و مربیان و مدیران فرهنگی
۲۹	اخلاق
۲۹	مفهوم‌شناسی اخلاق

۳۱	قلمرو اخلاق
۳۴	برخی تلاش‌ها در تعیین قلمرو اخلاق
۳۵	منشأ احکام و قواعد اخلاقی

[۲]

مباحث عملیاتی

۳۹	موضوعات اخلاقی برحسب نیازهای فردی
۳۹	روش‌شناسی
۹۱	موضوعات اخلاقی برحسب نیازهای حرفه‌ای و صنفی
۹۱	روش‌شناسی فرایند اجرا
۹۱	مراحل تفصیلی اجرا
۹۲	مرحله دوم: جمع‌آوری داده‌ها
۹۳	مرحله سوم: کدگذاری باز
۹۴	مفهوم (کد) ۱: حفظ شأن روحانیت و توجه به التزامات لباس روحانیت
۹۹	مفهوم (کد) ۲: «وایستگی آبروی اسلام به روحانیت»
۱۰۵	مفهوم (کد) ۳: لزوم زهد، ساده‌زیستی و پرهیز از رفاه‌طلبی و تشریفات
۱۱۳	مفهوم (کد) ۴: عدم تخلف از موازین
۱۲۱	مفهوم (کد) ۵: تهذیب نفس، مراعات تقوای الهی و اخلاص در عمل
۱۲۹	مفهوم (کد) ۶: اهتمام به شغل روحانیت
۱۳۱	مفهوم (کد) ۷: کسب آگاهی‌های سیاسی و قدرت تحلیل
۱۳۴	مفهوم (کد) ۸: آموزش نظامی
۱۳۴	مفهوم (کد) ۹: نیازسنجی و مخاطب‌شناسی
۱۴۲	مفهوم (کد) ۱۰: ضرورت اهتمام به تبلیغ و فرصت‌های پیش‌رو
۱۴۸	مفهوم (کد) ۱۱: توجه به محتوای تبلیغی
۱۴۹	مفهوم (کد) ۱۲: اهمیت منبر و تبلیغ چهره‌به‌چهره
۱۵۳	مفهوم (کد) ۱۳: ارتقای ایمان و اعتقاد مردم
۱۵۸	مفهوم (کد) ۱۴: تربیت، پرورش، و اصلاح جامعه
۱۶۱	مفهوم (کد) ۱۵: آبادسازی مساجد به عنوان پایگاه اسلام

مفهوم (کد) ۱۶: مردمی بودن روحانی و زندگی در میان مردم	۱۶۴
مفهوم (کد) ۱۷: آگاهی بخشی سیاسی	۱۶۸
مفهوم (کد) ۱۸: ترویج استقامت، امید و اطمینان در مردم	۱۶۹
مفهوم (کد) ۱۹: هدایت مردم در انتخاب نامزدها	۱۷۲
مفهوم (کد) ۲۰: جلوگیری از اختلافات و ایجاد وحدت	۱۷۵
مفهوم (کد) ۲۱: شبهه جدایی دین از سیاست	۱۷۹
مفهوم (کد) ۲۲: اتهام آخوند سیاسی	۲۰۱
مفهوم (کد) ۲۳: اتهام استبداد دینی	۲۰۴
مفهوم (کد) ۲۴: حضور روحانیت در صحنه و موضع‌گیری در حوادث	۲۱۱
مفهوم (کد) ۲۵: حضور روحانیت در حاکمیت	۲۱۵
مفهوم (کد) ۲۶: حضور روحانیت در اداره نظام	۲۱۸
مفهوم (کد) ۲۷: دلیل ضرورت حضور روحانیت در امور اجرایی	۲۲۱
مفهوم (کد) ۲۸: احتیاج نظام به روحانیون	۲۲۶
مفهوم (کد) ۲۹: دستگاه قضایی	۲۲۷
مفهوم (کد) ۳۰: آموزش عالی	۲۳۳
مفهوم (کد) ۳۱: مجلس شورای اسلامی	۲۴۱
مفهوم (کد) ۳۲: مجلس خبرگان	۲۴۲
مفهوم (کد) ۳۳: احتیاج جبهه‌ها به روحانی	۲۴۴
مفهوم (کد) ۳۴: آموزش و پرورش	۲۴۴
مفهوم (کد) ۳۵: حضور روحانیت در اصلاح اقتصاد	۲۴۵
مفهوم (کد) ۳۶: امامت جمعه	۲۴۷
مفهوم (کد) ۳۷: رسیدگی به امور اوقاف	۲۵۰
مفهوم (کد) ۳۸: حج	۲۵۱
مفهوم (کد) ۳۹: حضور در کمیسیون‌ها و شوراهای	۲۵۲
مفهوم (کد) ۴۰: صداوسیما	۲۵۴
مفهوم (کد) ۴۱: مراکز نظامی	۲۵۵
مفهوم (کد) ۴۲: وزارت اطلاعات	۲۶۲
مفهوم (کد) ۴۳: شورای نگهبان	۲۶۲

مفهوم (کد) ۴۴: عدم عذر از کوتاهی در یاری نظام	۲۶۷
مفهوم (کد) ۴۵: عدم دخالت در امور خارج از صلاحیت	۲۶۸
مفهوم (کد) ۴۶: با تغییر عنوان نظام، محتوا نیز باید حقیقتاً تغییر نماید	۲۷۰
مفهوم (کد) ۴۷: وظیفه حوزه علمیه	۲۷۲
مفهوم (کد) ۴۹: تربیت قاضی و مبلغ	۲۷۴
مفهوم (کد) ۵۰: حفظ فقاہت در حوزه	۲۷۸
مفهوم (کد) ۵۱: توجه به تهذیب طلاب	۲۷۹
مفهوم (کد) ۵۲: پرهیز از تشریفات در حوزه علمیه	۲۸۰
مفهوم (کد) ۵۳: مدیریت تبلیغ	۲۸۱
مفهوم (کد) ۵۴: تلاش استکبار جهانی علیه نظام و روحانیت	۲۸۴
مفهوم (کد) ۵۵: ندانن بهانه به دست دشمن	۲۸۹
مفهوم (کد) ۵۶: شناسایی عوامل نفوذی دشمن در روحانیت	۲۹۲
مفهوم (کد) ۵۷: استقلال حوزه و روحانیت	۲۹۳
مرحله چهارم: کدگذاری محوری	۲۹۵
مرحله پنجم: کدگذاری انتخابی	۲۹۵
مرحله ششم: مدل سازی	۲۹۶

[۳]

مدل نیازهای اخلاقی حرفه‌ای و صنفی طلاب و مربیان

نیازهای اخلاقی صنفی	۲۹۷
نیازهای اخلاقی حرفه‌ای	۲۹۹

منابع (۳۰۳-۳۰۴)

مقدمه

اکثر اوقات ما عادت کرده‌ایم که بدون شناخت کافی از نیازها و مشکلات جامعه هدف برنامه‌هایی را برای آن‌ها تدارک ببینیم و در اجرای برنامه‌ها نیز به شکل دستوری و آمرانه عمل کنیم. در نتیجه برنامه‌ها موفقیت مورد انتظار را نخواهند داشت. نیازسنجی روشی است که توسط آن نیازها یا، به عبارت دیگر، مسائل اخلاقی جامعه هدف را به طور واقعی از نزدیک بررسی و شناسایی می‌کنیم.

نیازسنجی با شناسایی نیازهای مهم، مبنایی برای دستیابی به اهداف و طبعاً بستر مناسبی برای سازمان‌دهی سایر عناصر مهم حول محور نیازهای اولویت یافته فراهم می‌سازد.

گام اول یا نخست اول برنامه‌ریزی جهت رشد و تربیت مربیان و مدیران تربیتی، تعیین نیازهای تولیدی در حوزه محصولات تهذیبی است که اگر به درستی طرح‌ریزی و اجرا شود، اثربخشی را به همراه خواهد داشت؛ در غیر این صورت تا ثریا می‌رود دیوار کج.

تولید محصولات گران است؛ لذا فقط باید موقعی ارائه شود که اولاً پاسخی به یک نیاز شناخته شده باشد و ثانیاً بهترین راه حل برای مشکلاتی باشد که از آن طریق قابل حل است. فعالیت‌هایی که بدون توجه به این شرط طراحی و اجرا شوند در واقع نوعی اتلاف منابع ارزشمند هستند.

اولین و اساسی‌ترین گام در تولید محصولات تهنیدی، اجرای صحیح و مبتنی بر واقعیت فرایند نیازسنجی است. نیازسنجی در حقیقت سنگ زیرین ساختمان تولید است؛ هرچقدر این سنگ زیرین بنیانی‌تر و مستحکم‌تر باشد، بنای روی آن محکم‌تر و آسیب‌ناپذیرتر است.

در قلمرو تولید محصولات، نیازسنجی به عنوان یکی از مؤلفه‌های اساسی و ضروری فرایند برنامه‌ریزی در نظر گرفته می‌شود و هرکجا مسئله تدوین طرح‌ها و تولید محصول مطرح باشد، از نیازسنجی به طور مکرر یاد می‌شود و مبنای منطقی هر برنامه، وجود نیاز یا مجموعه‌ای از نیازها است.

برنامه‌ریزان تولید محصول در سراسر جهان و در تمامی سازمان‌هایی که با تولید محصول سروکار دارند، ناگزیرند برای تولید محصولات خویش، دلایل قانع‌کننده‌ای داشته باشند. نیازسنجی در واقع جمع‌آوری و تحلیل اطلاعات است که بر اساس آن نیازهای افراد، گروه‌ها، سازمان‌ها و جوامع شناسایی شود.

نیازسنجی یا شناسایی نیازهای مهم، مبنایی برای تعیین اهداف و تبعاً بستر مناسبی برای سازمان‌دهی سایر عناصر مهم حول محور نیازهای اولویت‌یافته فراهم می‌سازد. بنابراین کلیه تصمیمات در خصوص تدارک اهداف خاص، محتوای مناسب و استفاده مؤثر از سایر منابع و امکانات محدود (انسانی، مالی و مادی) تابعی از مطالعات نیازسنجی است؛ از این رو شایسته تأمل و دقت علمی است. چون در واقع کیفیت این داده‌ها اثربخشی محصولات تهنیدی و نهایتاً کارکرد تهذیب را تعیین خواهد کرد. در این میان، نحوه تعریف و تعیین نیازهای

تهدیبی- اخلاقی اثر مهمی بر کیفیت و موفقیت کار دارد.

مؤلف در این کتاب به دنبال طراحی نظام جامع تولید محصولات تهدیبی برای تربیت ویژه طلاب و مربیانی که در این نقش ظاهر می شوند است و این مجلد با عنوان موضوع شناسی تدوین شده است.

بیان راهبردی این کتاب عبارت است از: هر نیازی که انسان ها دارند - اعم از نیازهای معنوی، مادی، فردی، اجتماعی، دنیوی، اخروی و... - در ظل حاکمیت دین خدا تأمین می شود.

۲۰ اردیبهشت ۱۳۷۷، بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از روحانیون در یک کلام، هر آنچه در مورد موضوعات محصولات تهدیبی طلاب و مربیان و مدیران تربیتی و فرهنگی نیاز داریم را از این کتاب بپرسیم و جویا شویم.